Казка ця на вигадку схожа, але вона правдива,— мій дід, від якого я чув, кожного разу, як тільки з почуттям і вдумливо її розповідав, говорив мені: "Правда є в ній, синку, а то навіщо б її розповідали?"

Подія була ось яка.

Сталося це одного недільного ранку, в час жнив, саме коли гречка зацвітає. Сонце на небі зійшло яскраве, ранковий вітер дув по скошеній стерні, жайворонки співали над полями, бджоли гуділи на гречці; люди йшли у святковому одягу, і всі істоти земні раділи, і так само їжак.

А стояв їжак біля своїх дверей, склавши руки, дихав ранковим повітрям і наспівував про себе веселу пісеньку — не гарну і не погану, а яку їжаки співають звичайно теплого недільного ранку. І ось коли він тихо наспівував про себе цю пісеньку, спало йому на думку, що він може, поки його дружина купає й одягає дітей, прогулятись трохи полем та подивитись, як росте бруква. А бруква росла зовсім близько біля його дому, і він завжди їв її разом із своєю родиною, тому і дивився він на неї, як на свою. От замкнув їжак за собою двері і попростував у поле.

Відійшовши недалеко від дому, він хотів пробратися через терник, що ріс коло поля, майже біля того місця, де росла і бруква, і раптом помітив він зайця, який вийшов у тій же справі — подивитись на свою капусту. Побачив їжак зайця і побажав йому доброго ранку. А заєць був пан немовби знатний і вже дуже гордовитий. Він нічого не відповів на їжакове привітання і сказав йому, скрививши презирливу гримасу:

— Чого це так рано отут полем бігаєш ти?

— Гуляю,— говорить їжак.

— Гуляєш? — засміявся заєць.— Мені здається, що ти міг би використати свої ноги для якоїсь кориснішої справи.

Ця відповідь дуже розсердила їжака: він міг би все стерпіти, але про свої ноги він не дозволяв нічого говорити,— надто вже криві були вони в нього.

— Ти, очевидно, уявляєш,— сказав їжак зайцю,— що своїми ногами ти можеш краще справитися.

— Я думаю,— відповів заєць.

— Це треба ще перевірити,— сказав їжак.— Я готовий битись об заклад, що коли ми з тобою побіжимо наввипередки, я перший прибіжу.

— Та це просто смішно,— ти, із своїми кривими ногами? — сказав заєць.— Ну що ж, коли в тебе таке велике бажання, я, будь ласка, згоден. А на що ми будемо сперечатися?

— На один золотий луїдор[1],— говорить їжак.

— Добре! — відповів заєць.— Ну, тоді вже давай почнемо зараз.

— Ні, навіщо нам так поспішати, я не погоджуюся,— каже їжак,— адже я ще нічого не їв і не пив. Спершу піду додому і трохи поснідаю, а через півгодини повернусь на це саме місце.

Заєць дав згоду, і їжак пішов додому. Дорогою їжак подумав про себе: "Заєць надіється на свої довгі ноги, але я його перехитрю. Хоч він і знатний пан, та дурний, він напевне програє".

Прийшов їжак додому і каже своїй дружині:

— Дружино, швидше одягайся, доведеться тобі йти разом зі мною на поле.

— А що таке сталося? — питає дружина.

— Та ось вдарили ми з зайцем у заклад на один золотий луїдор: хочу бігти з ним наввипередки, і ти мусиш бути при цьому.

— Ах, чоловіче мій! — стала кричати на нього дружина.— Та ти що, здурів справді? Та чи в своєму ти розумі? Як можеш ти бігти з зайцем наввипередки?

— Та ти вже, дружино, краще помовчи,— говорить їй їжак,— це справа моя. У чоловічі діла ти не втручайся. Іди одягнися, і підемо разом зі мною.

Що тут було їй робити? Хочеш не хочеш, а довелося їй іти слідом за чоловіком.

Ідуть вони вдвох дорогою в поле, і каже їжак дружині:

— А тепер уважно послухай, що я тобі скажу. Бачиш, он тим великим полем ми і побіжимо з зайцем наввипередки. Заєць буде бігти по одній борозні, а я по другій, а бігти ми почнемо з гори. А твоє діло — тільки стояти тут, унизу, на борозні. Коли заєць побіжить своєю борозною, ти і крикнеш йому назустріч: "А я вже тут!"

З тим і дістались вони на поле. Показав їжак дружині місце, де їй треба стояти, а сам відправився вище. Коли він прийшов, заєць був уже на місці.

— Давай, чи що, починати? — говорить заєць.

— Гаразд,— відповідає їжак,— почнемо.

І став кожний на свою борозну. Почав заєць лічити: "Ну, раз, два, три" — і, як вихор, помчав униз полем. А їжак пробіг приблизно кроків зо три, забрався потім у борозну, і сів собі там спокійнісінько.

Добіг заєць до кінця поля, а їжачиха і кричить йому назустріч:

— А я вже тут!

Заєць зупинився і був чимало здивований: він подумав, що це кричить, звичайно, сам їжак — а відомо, що їжачиха має такий само вигляд, як і їжак. Та заєць подумав: "Тут щось негаразд" і крикнув:

— Давай побіжимо ще раз назад!

І кинувся він вихором, прищуливши вуха, борозною, а їжачиха залишилася спокійнісінько на своєму місці. Добіг заєць до кінця поля, а їжак кричить йому назустріч:

— А я вже тут!

Розізлився заєць і крикнув:

— Давай бігти ще раз назад!

— Як хочеш,— відповів їжак, мені все одно, скільки тобі буде завгодно.

Так бігав заєць ще сімдесят три рази, а їжак усе приходив першим. Кожного разу, коли заєць прибігав на край поля, їжак або їжачиха говорили:

— А я вже тут!

Але на сімдесят четвертий раз заєць не добіг до кінця: упав на передні ноги й не міг рушити далі.

Взяв їжак виграний ним золотий луїдор, викликав свою дружину з борозни, і вони пішли разом додому, обоє цілком задоволені.

От як воно вийшло, що простий польовий їжак обігнав зайця, і з того часу вже жоден заєць не наважувався більше бігати з їжаками наввипередки.

[1] Луїдор — французька монета.